

EGYETEMI
KÖNYVTÁRAK
MAGYARORSZÁGON
2008

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNY- EGYETEM KÖNYVTÁRI HÁLÓZATA

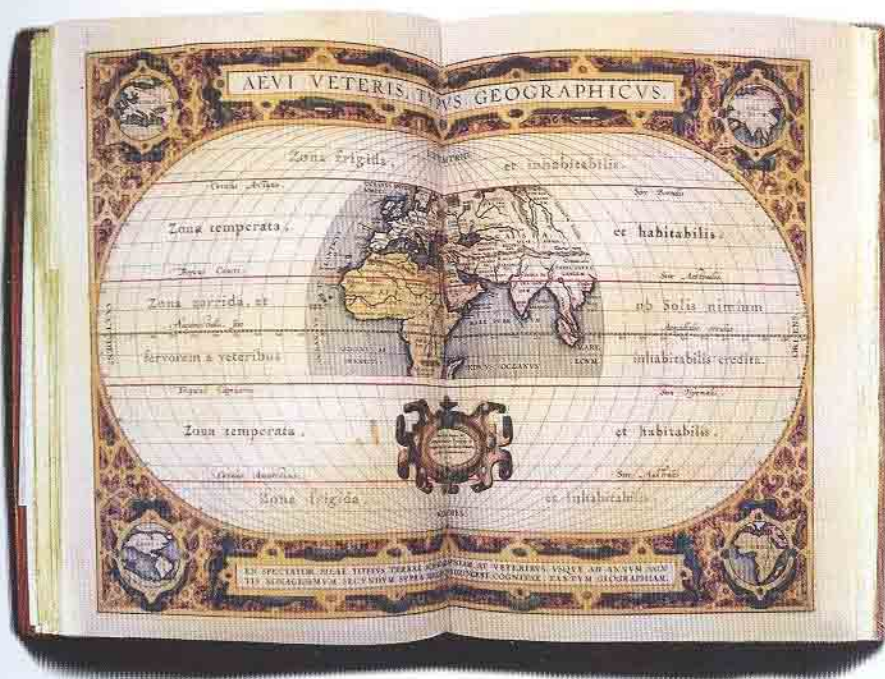
Az egyetem története

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyarország legrégebbi, folyamatosan működő felsőoktatási intézménye. A magyar fővárosban, Budán az első egyetemet 1395-ben alapították, de ez néhány évtizedes működés után megszűnt. A török hódoltság alatt, a meg nem szállt északnyugati országrészben, Pázmány Péter esztergomi érsek alapítványából, Nagyszombat városában alakult meg az egyetem két fakultással (teológia és bölcsészet), amelyet az alapító a jezsuita rendre bízott. A nagyszombati egyetem 1667-ben jogi, majd 1769-ben orvosi karral kiegészülve az ország teljes szerkezetű egyetemévé vált, és a jezsuita rend megszűntetése után állami irányítás alá került. Az egyetem 1777-ben Budára, majd 1784-ben Pestre költözött. 1872-ig ez volt a történelmi Magyarország egyetlen univerzitása. Az intézmény 1921-ben az alapító Pázmány Péter nevét vette fel, majd 1950-ben Eötvös Lorándról, a világhírű magyar fizikusról nevezték el. Az 1948 utáni politikai változások következtében előbb a katolikus teológiai fakultást, majd az orvostudományi kart választották le az egyetemről, viszont 1949-ben természettudományi kar alakult a korábbi tanszékekből. Az 1990-es fordulat után az egyetemen különböző integrációs elképzelések merültek fel, végül 2000-ben az intézménnyel egyesült az 1869-ben alapított Budapesti Tanítóképző Főiskola és az 1900-ban létesült Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola. 2003-ban megváltozott az egyetem kari struktúrája: ma az Eötvös Loránd Tudományegyetem nyolc karával, mintegy harmincezer hallgatójával Magyarország legrégebbi és egyben legnagyobb egyetemeként működik.

Az Egyetemi Könyvtár története

Az Egyetemi Könyvtár Magyarország egyik legrégebbi könyvgyűjteménye, amely sajátos fejlődéstörténete következtében idősebb, mint maga az egyetem. A könyvtár alapjait a jezsuita rend rakta le, amikor 1561-ben kollégiumot létesített Nagyszombat városában, és ehhez, a rend szabályai értelmében, megkezdte egy könyvtár kialakítását. Az első kollégium rövid fennállás után megszűnt, de a rend 1586-tól folytatta működését előbb Znióváralján, majd Vágsellyén és 1615-től újra a nyugati határszélen fekvő Nagyszombatban. A régi gyűjtemény különleges értékét éppen az adja, hogy a 16. század második felétől kezdve szisztematikusan gyarapított könyvtárról van szó, amely négy évszázad

viszontagságai közepette is épen maradt, az ország egyik szervesen kialakult közgyűjteménye és egyben a magyar könyvtártípus fejlődésének hí tükre. A nagyszombati jezsuita kollégium könyvtára 1632-ben 1489 tételtől állt. Az egyetem megalapítása után a gyűjtemény immár az új univerzitás könyvtárává vált, amelynek gyarapításáról a rend gondoskodott. A jezsuiták egész Európából tudatosan küldték meg az általuk fenntartott egyetemnek az újonnan megjelent könyveket, így a viszonylag perifériának számító Nagyszombatban is gazdag és színvonalas európai gyűjtemény alakult ki. Az egyetem épületében 1761-ben gyönyörű barokk könyvtártermet készítettek a bibliotékának, amely 1773-ban, a rend feloszlásakor már mintegy 11 500 kötetet számlált. Az egyetem költöztetésekor a könyvtári anyag előbb a budai királyi várba, majd Pestre került. A könyvtár már 1773 után számos feloszlott jezsuita rendház anyagát vehette át, de ennél is nagyobb gyarapodást jelentett a II. József uralkodása idején feloszlott különféle más szerzetesrendek sok ezres könyvállományának átvétele. Ezekben az években az egyetemi könyvtár számos kódexszel, incunabulummal és antikvával gyarapodott. Segítette a növekedést az 1780-ban Magyarországon először elnyert kötelesempéldány-jog, de a valóságban a hazai nyomdák e kötelezettségüket a 19. század elején alig tartották be. Mindenesetre a könyvtár a 18–19. század fordulóján, sőt tovább is, lényegében a nemzeti könyvtár szerepét töltötte be, és sokáig az ország egyetlen nyilvános állami gyűjteményének számított. Állománya 1819-re 45 000 fölé növekedett, de elhelyezése méltatlan volt a gyűjtemény értékéhez. Irányítói közül kiemelhetjük Pray György, Fejér György és a reformkor végén különösen Toldy Ferenc nevét, aki előké-

sztette egy modern könyvtár felépítését. Az Egyetemi Könyvtár máig meglévő neoreneszánsz palotájának átadására 1876-ban került sor. Az új épületben a könyvtár ekkor kialakított új szakrendjében helyezték el az akkor már mintegy 200 ezres állományt. A dualizmus első felében Szilágyi Sándor irányítása mellett látványosan nőtt az állomány és a könyvtár forgalma is, hiszen egyre növekvő hallgatóságot kellett kiszolgálnia. Az I. világháború után fejlődése megtorpant, és bár tervezték, az egyetem mégsem járult hozzá ahhoz, hogy a könyvtár tagja legyen a Klebelsberg Kuno kultuszminiszter által alapított Országos Magyar Gyűjteményegyetemnek. Az 1948-as politikai fordulat után ismét jelentős gyarapodást jelentett a feloszlott egyházi intézmények könyvtári anyagából való részesedés. 1950-től a feldolgozó munka is korszerűsödött, új betűrendes és tárgyszó-katalógus építése kezdődött el. Az 1970-es évektől kezdve egyre több tényező hátráltatta a könyvtár működését. A budapesti metró építése során súlyosan megsérült az épület. A felújítás közel negyedszázadig elhúzódva tartósan ellehetetlenítette a normális munkavégzést, a beszerzési keretek csökkenése pedig egyre szűkítette az állomány gyarapítását. A rendszerváltás idején az Egyetemi Könyvtár elmaradt számos más hazai nagykönyvtár mögött. A felzárkózást csak az 1990-es évek közepén kezdte meg: a számítógépes integrált könyvtári rendszer bevezetésére 1995-ben került sor, az egyes modulok fokozatosan kerültek bevezetésre

Az Egyetemi Könyvtár szolgáltatásai

Az Főtvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárának állománya 2002 végén összesen mintegy másfélmillió könyvtári egység. A könyvtár kiemelt feladatai közé tartozik a nemzeti kulturális örökség részét képező, védett gyűjtemények rendszeres bemutatása, a széles közönséggel történő megismertetése is. Ennek érdekében a könyvtár állandó és időszakos kiállításokon mutatja be kincseit, és szervez nemzetközi tudományos konferenciákat e nagy értékű gyűjtemények tudományos feldolgozása érdekében. Az egységes közgyűjteményi koncepció keretében a közeljövőben alakul meg az egyetem múzeuma és szorosan működünk együtt az Egyetemi Levéltárral, amely 1635-től napjainkig mintegy 1200 folyómeter értékű iratanyagot őriz.

A hagyományos egyetemi könyvtári feladatoknak ellátása érdekében az Egyetemi Könyvtár az alábbi szolgáltatásokat biztosítja:

1. Alapszolgáltatások

Az olvasótermek állományának használata: a könyvtárban 140 fő befogadására alkalmas általános olvasóterem, 28 fős történettudományi

szakolvasóterem, valamint 15 fő befogadására alkalmas folyóiratolvasó-terem áll a látogatók rendelkezésére, a kölcsönözhető művek helyben használata, tájékoztatás a könyvtárról és a könyvtári gyűjteményről, tájékoztatás a nemzeti és a nemzetközi könyvtári rendszerről, az Országos Dokumentumellátó Rendszer kijelölt szolgáltató könyvtáraként kölcsönzés más könyvtárak számára az Egyetemi Könyvtár gyűjteményéből.

2. Kiegészítő szolgáltatások

Kölcsönzés a könyvtár e célra kijelölt dokumentumainak köréből, bel- és külföldi könyvtárközi kölcsönzés, védett különgyűjtemények használata, gyorsmásolat-szolgáltatás, digitális formátumú dokumentumok nyomtatása, irodalomkutatás végzése egyedi igények alapján, kiállítások szervezése, a könyvtár épületének bemutatása és a kiállítások látogatása többnyelvű – magyar, német, angol, olasz, francia, spanyol, orosz, lengyel – vezetéssel.

3. Digitális szolgáltatások

A könyvtár állományában lévő CD-ROM-ok, az interneten keresztül, előfizetéssel, országos licenc keretében elérhető adatházisok, a magyar felsőoktatási és kutatási hálózat rendelkezésére bocsátott információs források, más könyvtárak online katalógusai, a virtuális segédkönyvtár az Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) Kabinetben vehetők igénybe. E szolgáltatások használhatók a könyvtár általános olvasótermében, a folyóiratolvasó-teremben és a tájékoztató szolgálatban. Összesen 20 CD-ROM-ot és 78 különféle adatházist szolgált a könyvtár. Az EISZ Kabinetben segítséget adunk az adatházisok és a virtuális gyűjtemények használatának elsajátításához. A tanulmányok és a kutatások elvégzéséhez szükséges, az EISZ Kabinetben készített dokumentumok kinyomtathatók. A könyvtár előzetes megrendelés alapján, gyűjtőkörébe tartozó szakterületekről internetes témafigyelést végez és webliográfiát készít; az EISZ szolgáltatás keretében; az Országos Online Tájékoztatás számára referenz-szolgáltatást nyújt, valamint virtuális könyvtárhasználati tanfolyamot és távoktatást szervez az Egyetemi Könyvtár regisztrált és internetes felhasználói számára. Az ELTE a Miskolci és a Semmelweis Egyetemmel együtt a Dynix cég Horizon integrált rendszerét használja, amelyet folyamatosan korszerűsít. Rendelkezik a CD-ROM-ok hálózaton keresztüli elérését biztosító szoftverrel. A közös online katalógusban 2003 végén több mint 186 000 bibliográfiai és 250 000 példány rekord található.

Az ELTE 1707 külföldi folyóiratot rendel évente, több mint 230 millió Ft értékben. Ennek fedezetét részben központi egyetemi forrásból, részben a karok költségvetéséből biztosítjuk. Az Egyetemi Könyvtár saját folyóirat állománya is különleges értékű. Számos periodikát őriz a 18. és 19. századból, amelyek csak itt található meg. Beszerzett folyóirat címeink száma 2003-ban 584 darab.

2003-ban újítottuk meg könyvtári honlapunkat bővebb tartalommal és igényesebb megjelenéssel, amelyen a legfontosabb információk angol és német nyelven is elérhetők.

Külo ng y ű j t e m é n y e k , t ö r t é n e t i é r t é k e k

KÉZIRAT- ÉS RITKASÁGTÁR

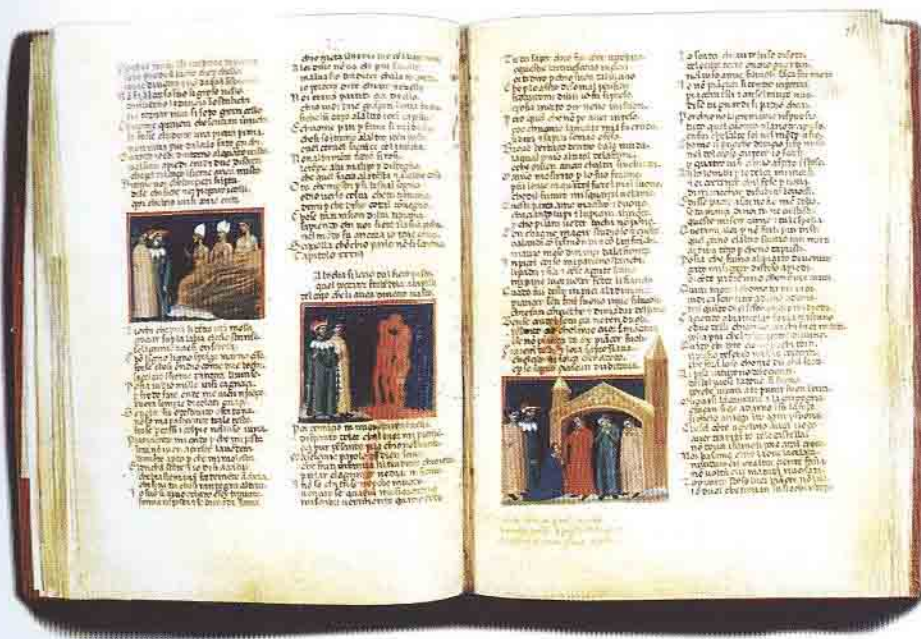
A Budapesti Egyetemi Könyvtár Kézirat- és Ritkaságtára az ország egyik leggazdagabb és legrégebb történeti, művelődés- és irodalomtörténeti forrásgyűjteménye. Az itt őrzött forrásanyag minél teljesebb feltárása, a kutatás feltételeinek biztosítása és fejlesztése nemcsak elsőrendű tudományos, hanem nemzeti érdek. A gyűjtemény alapvető feladata a felbecsülhetetlen értékű forrásanyag biztonságos megőrzése, kiegészítése, a sérült dokumentumok restaurálása és a források megfelelő színvonalú hozzáférhetővé tétele.

A tár állománya nagyon sokrétű, s számos eltérő jellegű, kisebb-nagyobb gyűjteményből tevődik össze. A könyvtár főállományától elkülönített különgyűjtemények létrehozásának és az alapállománytól független, analitikus feltárásának igénye a 19. század közepétől követhető nyomon. A katalógizálási munkák fontosságát az új gyarapodások jelentős mennyisége is alátámasztotta. A 19. század végi szervezett ritkaságtári gyarapodások közül kiemelkedik Szilágyi Sándor hagyatékának megszerzése (1899). Az anyagot a kultuszminisztérium vásárolta meg, és adta át a könyvtárnak. A hagyaték nagyobbik, kéziratos része a kézirattár magyar történelmi anyagát, ezen belül elsősorban a török kori és az erdélyi forrásgyűjtést gazdagította. Pauler Tivadar ország- és megyegyűlésekre vonatkozó kéziratos hagyatéka, valamint Arany János Arisztophanész-fordításainak kéziratai (az író özvegyének ajándékaként) szintén ekkor kerültek a kézirattárba.

A kézirattár összesen 168, ezen belül 132 latin, 13 arab, török, kopt és perzsa, 11 szláv, 8 magyar, 6 német, valamint 4–4 görög és olasz nyelvű kódexet őriz. A kódexgyűjtemény származása szerint két csoportból áll. A nagyobbik rész a felosztott magyarországi szerzetesrendek könyvtáraiból vagy ajándékként került az Egyetemi Könyvtárba. A kisebbik részt, harmincöt kódexet II. Abdul Hamid török szultán 1877-ben mint korvinákat ajándékozta a budapesti egyetemistáknak. E kódexek közül tizenkettő bizonyult korvinának. A többi törökországi ajándékkódex közül Albucasis Alsaragus Chirugiája (Gerardus Cremonensis 1280 körül készített latin fordításában), valamint Dante Divina Comediájának 1345 körül készült, kilencvennél több miniatúrával díszített kézirata emelhető ki.

A kódexeken kívül a kézirattár háromszáz latin nyelvű középkori kódex-töredéket őriz. Az 1954-ben elkezdődött kézirattári újrendezés során Mezey

László talált egy, a 8–9. század fordulóján készült Beda Venerabilis-töredéket (Vita rhythmica Cuthberti). Ez egyben az Egyetemi Könyvtár egyik legkorábbi kézirata, amely ösztönzője lett a kódextöredék-gyűjtemény összeállításának.

A kódexek mellett a kéziratár három alapgyűjteményét a Diplomata autographa (Dipl. Aut.), a Litterae et epistolae originales (L.E.O) és a szakrendbe sorolt kéziratok alkotják. Az előbbieken számos Mohács előtti eredeti oklevél található. Az utóbbit régebben a „könyvszerűen tárolt kéziratok szakrendes gyűjteményének” nevezték.

Hevenesi Gábor (1656–1715), Kaprinai István (1714–1786) és Pray György (1723–1801) jezsuita történészek kéziratos forrásgyűjteményei egyaránt tartalmaznak eredeti okleveleket és másolatokat. Ezek a forrásgyűjtés sorozatok a 18. század végén és a 19. század elején, különböző úton jutottak a könyvtárba. Hevenesi Kollonich Lipót érsek megbízásából állította össze gyűjteményét. A kollektio a jezsuita rend feloszlata előtt, 1768-ban Nagyszombatból a pozsonyi Magyar Kamarához került. Kaprinai István forrásgyűjtése a gyűjtő halála után ugyancsak a Magyar Kamarához került. Később ez lett a Litterae et epistolae originales gyűjtemény alapja. Pray György gyűjteményét évi kegydíj ellenében, 1784-ben adta át a könyvtárnak.

A kollektciók számos egyedi történeti dokumentumot tartalmaznak. A három gyűjtemény összerjedelme mintegy tizenöt folyóméter. Forrásértékük a magyar történelem, művelődéstörténet kutatásában felbecsülhetetlen. A Hevenesi- és a Kaprinai-gyűjtemény jelentősége az újkor történetére nézve kiemelkedő. Az anyagnak csak kis része jelent meg nyomtatásban, a régebbi korok anyagát Fejér György adta ki a Codex Diplomaticus-sorozatban.

A céhlevelek gyűjteménye (Litterae Coehales) elsősorban a magyar gazdaságtörténet kutatásában jelentős. A magyar kormányzervek a céhrendszer megreformálásának terveihez 1848 előtt bekérték a céhleveleket és azok másolatait. Az összegyűjtött anyagot a Helytartótanács elküldte a bécsi Kancelláriához, majd 1887-ben visszakapta. Egyik részét a Magyar Nemzeti Múzeum levéltárában, másik részét az Egyetemi Könyvtárban helyezték el. A múzeumban őrzött céhlevelek később a Magyar Országos Levéltárba kerültek, ahol 1945-ben elégték. Így az Egyetemi Könyvtárban megmaradt rész az ország egyetlen nagyobb, történeti múltú céhlevél gyűjteménye, amely mintegy 850 tételt tartalmaz. Az Egyetemi Könyvtár Ritkaságtára több, országos jelentőségű, régi nyomtatványokból álló gyűjteményt őriz. A ritkaságtárban található az ország harmadik legjelentősebb ősnymtatvány-gyűjteménye (Incunabula): több mint 1040 bibliográfiai egység, mintegy 1150 kötetben. Ez a gyűjtemény a könyvtár történetének kezdetétől folyamatosan gyarapodott. Az egyetem alapítása előtti időből összesen huszonnhat ősnymtatvány származik. Ebből hat kötet már az 1632-es katalógus készítése előtt a könyvtárban volt. A jezsuita rend feloszlata után a nagyszombati könyvtárban őrzött ősnymtatványok 223 további kötettel bővültek az egykori rendházakból. Az 1780-as évek elején a könyvtárnak összesen mintegy 350 ősnymtatványa lehetett. Ez a II. József-féle feloszlások után további 300 kötetrel bővült. A reneszánsz könyvkultúrát képviselő ősnymtatványok közül kiemelhető IX. Gergely pápa Decretalis 1479-es velencei kiadásának gazdagon illuminált példánya, amely Váradi Péter kalocsai érseké volt. A magyarországi későgotikus könyvkötészetet képviseli például Augustinus Opusculája 1483-as velencei kiadásának az a példánya, amelyet a lövöldi karthauzi kolostorban kötöttek be 1486-ban. A Missale Strigoniense 1493-a és 1503-as velencei kiadásainak egy-egy példánya a budai kötések különböző típusát képviseli.

Az ősnymtatvány-gyűjteményben országos unikum példány többek között Laudivius XV. század második felében írt Szent Jeromos-életrajza, amely a helyhez pontosan nem köthető második magyarországi ősnymdában készült, 1478–1479 körül.

A Régi Magyar Könyvtár (RMK) gyűjteménynek a ritkaságtárban három sorozata van mintegy 63 folyóméter terjedelemben. Az RMK I. hozzátétlegesen 500, az RMK II. és az RMK III. 700–700 bibliográfiai egységet tartalmaz.

A Rariora Hungarica gyűjteményt 1945 után létesítették. Ebben az 1711 után megjelent ritka, vagy különösen értékes magyar nyomtatványokat (például első kiadások, unikum példányok) helyezték el.

A Metszet-, Térkép- és Tájkép-gyűjteményekben összesen több mint 15000 bibliográfiai egység található. Ezt a különgyűjtemény-együttest a századforduló után hozták létre. Az egylapos metszeteken kívül eleinte csak a drága metszetes és a gazdagon illusztrált könyveket akarták itt elhelyezni. Később a gyűjtőkör kitágult. Ide sorolták mindazokat a könyveket, amelyeket ritkaságuk, áruk vagy különleges tartalmuk miatt fokozott védelemben kívántak részesíteni. A tár körülbelül 15–20 százalékban német vonatkozású nyomtatványokat tartalmaz.

A kisnyomtatványtárhoz tartoznak az aprónymtatványok, az üdvözlő versek, a halotti versek és beszédek, valamint a miscellanea állomány, összesen mintegy 35 000 bibliográfiai egység terjedelemben. Az állományrészeket kéziratos katalógusok tárják fel. A negyedréti alakú miscellanea-sorozat különösen gazdag Magyarországon és külföldön nyomtatott 18. századi katolikus prédikációkban.

RÉGI NYOMTATVÁNYOK OSZTÁLYA

Az osztály gyűjtőkörébe tartozik minden, az 1501 és 1800 között külföldön nyomtatott, nem magyar nyelvű könyv, amelynek szerzője nem magyarországi személy. Az európai és a hazai könyvgyűjtemények 16. századi anyaga bő két évtizede került az érdeklődés homlokterébe itthon és külföldön egyaránt. Az elmúlt évszázadoknak és legfőképpen az utóbbi száz évnél köszönhetően a bibliográfiai feltárás hatalmas léptekkel haladt előre. Így természetszerűleg adódott az új feladat: a már általánosan elfogadott régi nyomtatványok felső határaként megjelölt 1801 előtti időszak nyomdaterméséből a 16. századi kötetek könyvészeti feltárásának kellett következnie. Mivel az úgynevezett antikva-állományt a legtöbb könyvtárban a kéziratokhoz és az ősnymtatványokhoz képest nem kezelték elkülönítve, majdnem minden esetben a raktári leválogatás volt az első feladat, amellyel szembe kellett nézni.

Az 1950-es években az Egyetemi Könyvtárnál fontos szerepet játszott az új gyűjtemény kialakításában a numerus kurrens jelzetelésre való áttérés. Az új jelzetelés egy új raktári rend bevezetését is jelentette, így leválogatták és elkülönítették a nagyraktárból a 16. század első felében kiadott köteteket. Sajnos helyhiány miatt a század második felének a kigyűjtése egy fél évszázaddal későbbre tolódott.

Az Egyetemi Könyvtár 1990-ben kapcsolódott be az országos antikva-programba. Később könyvtárunk is eljutott arra a pontra, hogy megkísérelje régi állományának hagyományos feltárását és azt új, modern feldolgozási formával is kiegészítse. E cél megvalósítása érdekében jött létre 2000-ben a Régi Nyomtatványok Osztálya, amelynek

első rendű feladata lett a teljes antikva állomány leválogatása, majd a hagyományos és a számítógépes feltárás elkészítése. A feladat magában foglalta a kötetek összegyűjtését különböző raktári egységekből. A munka során elkezdhetetlenül vált a muzeális nagyraktári állomány kötetről kötetre történő átnézése is. Ez szerencsés módon egybeesett az Egyetemi Könyvtárban több éve folyó állományrevízióval, s így nemcsak a szakrendi anyagból sikerült a 16. századi anyagot leválogatni, hanem a numerus kurrens raktárakból is kerültek elő antikvák.

Az Egyetemi Könyvtár hazánk egyik legbecesebb régi könyvgyűjteményét őrzi, amelynek meglete kedvező történelmi okokra vezethető vissza. A különösen gazdag és nemzetközi mércével is jelentős 16. századi kötetek egy számottevő hányada a könyvtár ősallo-
mánya, az antiquissima-gyűjteménybe

tartozik. Ez a kollekcio a magyar könyvtártörténetben ritka módon őrizte meg az alapító évtizedekből származó köteteket négy évszázadon keresztül. A megmaradt kötetek jól tükrözik a nagyszombati jezsuita kollégium, s a későbbi egyetem tanulmányi jellegét, többségük antik auktorok, humanista szerzők, jezsuita szakírók színvonalas kiadásai, Biblia-kommentárok, jogi, orvosi és természettudományos alapművek. Az 1962-ben létrehozott különgyűjtemény az Antiquissima nevet kapta, amely háromszáz kötetet foglal magában. A gyűjtemény kisebbik része, a 17. század első harmadában nyomtatott kötetek a most felállított barokk-kollekcióba került.

2003-ra az antikva gyűjtemény számítógépes feltárása befejeződött, az állomány több mint 7000 kötetben, mintegy 9300 bibliográfiai egységet tartalmaz, és mint ilyen az ország második legnagyobb 16. századi gyűjteménye. Az Egyetemi Könyvtár 2002-ben kezdte meg az ugyancsak különleges értékű 1601 és 1700 között keletkezett könyvtári anyag leválogatását, amelyből a Régi Nyomtatványok Osztályán belül a könyvtár barokk gyűjteményét hozta létre. A leválogatás 2003 nyarán befejeződött. A közeljövő feladata a mintegy 10 000 kötetet magába foglaló gyűjtemény számítógépes feltárása.

Az osztály gyűjteményének kialakítása a 18. századi felvilágosodás kori könyvtári anyag leválogatásával fog befejeződni. Ez az anyag rész azonban az Egyetemi Könyvtárban már több tízezer kötetnyi állományt tesz ki, ezért e munka elvégzése a következő évek egyik fontos szakmai célja.

ELÉRHETŐSÉG:

ELTE Egyetemi Könyvtár • 1053 Budapest, Ferenciek tere 6., Telefon: (36 1) 411-6777, Fax: (36 1) 411-6737 E-mail: ek_titkarsag@ludens.elte.hu, honlap: <http://www.konyvtar.elte.hu>

AZ ELTE könyvtári hálózata

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem a felsőoktatási törvényben meghatározott feladatai teljesítése érdekében korlátozottan központosított könyvtári hálózatot tart fenn. A hálózat központja az Egyetemi Könyvtár. A könyvtári hálózat feladata az egyetem dolgozóinak, hallgatóinak és más könyvtárhasználóknak tudományos és szakkönyvtári ellátása. A hálózat tagkönyvtárai e feladatukat együttesen, egymással együttműködve nyilvános és nem nyilvános könyvtárakban látják el. Az egyetem minden telephelyén, ahol oktatási tevékenység folyik, könyvtári szolgáltató hely működik. Jelenleg nyolc karon hat kari könyvtár (kettő most alakul), és több mint ötven intézeti, tan-
széki könyvtár működik. A hálózat könyvtárainak tulajdonában megközelítően 2,1 millió dokumentum van, így az Egyetemi Könyvtár anyagával együtt az ELTE állománya mintegy 3,6 millió könyvtári egység. Az egyetem könyvtárpolitikáját, a könyvtári hálózat fejlesztési koncepcióját az Egyetemi Könyvtári Bizottság (EKB) határozza meg. Az EKB az Egyetemi Tanács állandó bizottsága. Az EKB feladata és hatáskörei:

Az Egyetemi Tanács elé kerülő könyvtári tárgyú előterjesztések előzetes véleményezése; az Egyetemi Tanács által átruházott hatáskörben állásfoglalás és döntés a Tanács által megjelölt tárgykörökben: az egyetemi könyvtári hálózat hosszú és rövid

távú fejlesztési koncepciójának meghatározásában, a külföldi folyóiratok és elektronikus adathordozók megrendelésében, a kari és campuskönyvtárak működési és könyvtárhasználati szabályzatának véleményezésében, a kari és campuskönyvtárak és könyvtári igazgatóságok vezetői állásaira kiírt pályázatok véleményezésében, a könyvtárak működését szabályozó normatívák betartásának ellenőrzésében, a könyvtári célú központi költségvetési keret felhasználásában, a könyvtári célú szerkezeti jelleggel biztosított fejlesztési előirányzatok és az évközi egyszeri támogatások felosztásában; továbbá a kari könyvtárbizottságok munkájának összehangolása; a könyvtári hálózat munkájának folyamatos figyelemmel kísérése, ellenőrzése. Ellátja a könyvtári terület szakmai érdekvédelmét az Egyetemi Tanácsban és annak bizottságaiban.

Az elmúlt évtizedben az ELTE-en jelentős könyvtárfejlesztés zajlott, szinte valamennyi kar – részben az új elhelyezés, költözés kényszeréből is – új korszerű könyvtárat(kar) épített. Teljesen új könyvtár épült a jogtudományi és a gyógypedagógiai fakultásokon, átépült és korszerűsödött a volt tanárképző kar könyvtára, amely

most a pedagógiai és pszichológiai kart szolgálja. A korábban teljesen széttagolt természettudományi kari kisebb könyvtárak az új lágymányosi telepen korszerű elhelyezést nyertek és itt is kialakult a kari könyvtári struktúra. Ennek része jelenleg az informatikai kar könyvtára is. Kari könyvtár működik az új társadalomtudományi és a tanító- és óvóképző fakultásokon. A jellegénél fogva számtalan tudományterületet átfogó bölcsészeti karon a Múzeum körüli telephelyen, új kari olvasó épült fel. Új helyet kapott a hatalmas történelmi könyvtár és más új intézeti könyvtárak, de a teljes állomány szakszerű elhelyezése még várat magára. Az Ajtósi Dürer sori telephelyen ma az angol-amerikai és a germanisztikai intézetek jelentős könyvtárai találhatók

A HÁLÓZAT JELENTŐSEBB KÖNYVTÁRAI

ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR KÖNYVTÁRA

1053 Budapest, Egyetem tér 1-3., Telefon: 411-6505, 411-6500/2633, 2634, 2627, 2022 (Fax)
E-mail: kjager@ajk.elte.hu, Honlap: <http://www.ajk.elte.hu/ajk/html/tudo/konyvtar.html>
Állomány: 147 052

A könyvtár jellege: nyilvános egyetemi könyvtár, kari könyvtár. A könyvtár gyűjti a tudományos és oktatói munkához szükséges kézikönyveket, az állam- és jogtudományi, valamint a politikatudományi kutatáshoz szükséges szakirodalmi munkákat; a bel- és külföldi állam- és jogtudományi időszaki kiadványokat; az Állam- és Jogtudományi

Kar kiadványait; a kar oktatóinak, illetve hallgatóinak szakirodalmi munkáit; a benyújtott és megőrzésre kijelölt szakdolgozatokat; A könyvtár 2000-ben lezárta hagyományos katalógusait, és minden újonnan beszerzett kiadványt (a tanszéki könyvtárak számára beszerzetteket is) a Horizon-rendszerben érkeztet.

BÁRCZI GUSZTÁV GYÓGYPEDAGÓGIAI FŐISKOLAI KAR KÖNYVTÁRA

1097 Budapest, Eeseri u. 3., Telefon: 358-5538
E-mail: konyvtar@barczy.elte.hu, krisztina.bergmann@barczy.elte.hu
Honlap: <http://www.barczy.hu/html/uj/konyvtar/index.html>, Állomány: 80 000

A főiskola központi könyvtárát 1958-ban alapították. Magyarország egyetlen gyógypedagógiai szakkönyvtára. A teljesség igényével gyűjti a hazai gyógypedagógiai és a szociális munkával kapcsolatos szakirodalmat. Különgyűjteményei: szakdolgozat, fordítás, záródolgozat, dia- és mikrofilm, audiovizuális dokumentum, archív könyvek és folyóiratok. Jelenleg 67 külföldi és 130 magyar folyóirat, szakfolyóirat (ebből 25 gyógypedagógiai) jár a könyvtárnak. Az állomány feltárása 1991-ig hagyományos leíró katalógusban, 1991-től számítógépen történik, Corvina-rendszerben.

BÖLCÉSZEZETTUDOMÁNYI KAR KÖZPONTI OLVASÓTEREM

1088 Budapest, Múzeum krt. 6-8., Telefon: 411-6500/5031, 5837, 5451
E-mail: kariolvaso@ludens.elte.hu, sardi@ludens.elte.hu
Honlap: <http://www.btk.elte.hu/olvaso/>, Állomány: 145 146

A könyvtár teljességre törekedve gyűjti a karon oktatott humán- és társadalomtudományok területén a magyar nyelvű szakirodalmat, valamint a magyar nyelvű szépirodalmat. A karon oktatott tudományterületeken az idegen nyelvű szakirodalmat az adott intézeti, tanszéki könyvtár gyűjti, a Központi Olvasóterem az alapvető kézikönyveket, összefoglaló műveket szerzi be. A Kari Olvasó 1999-ben csatlakozott a Horizon-rendszerben épített közös osztott katalógushoz. Az 1990 előtt megjelent dokumentumok retrospektív feldolgozása folyamatban van, a 2003-ban előfizetett folyóiratok adatait teljes körűen tartalmazza az online katalógus.

A Bölcsészettudományi Kar nagyobb szakgyűjteményei: Ezek a könyvtárak szintén megkezdtek állományuk gépi feldolgozását a Horizon-rendszerben.

ANGOL-AMERIKAI INTÉZET KÖNYVTÁRA

1088 Budapest, Múzeum krt. 6-8., Telefon: 411-6500/2352, 2355,
E-mail: elteangolkonyvtar@yahoo.com, ndcak@ludens.elte.hu,
Honlap: <http://seas2.elte.hu/library/homepage/top.html>, Állomány: 91 879

TÖRTÉNETI INTÉZET KÖNYVTÁRA

1088 Budapest, Múzeum krt. 6–8., Telefon: 411-6500/5159, 5186, E-mail: key@ludens.elte.hu, Állomány: 130 990

MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI ÉS FINNUGOR INTÉZET KÖNYVTÁRA

1088 Budapest, Múzeum krt. 4/a., Telefon: 411-6500/5160
Honlap: <http://www.btk.elte.hu/nyelvtort/konyvtar/library.html>, Állomány: 70 941

INFORMATIKAI KARI KÖNYVTÁR

1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/c., Telefon: 209-0555/8567
Honlap: <http://tnkes.inf.elte.hu/konyvtar.htm>, E-mail: iklib@inf.elte.hu, Állomány: 22 191

Az Informatikai Kar Könyvtára jelenleg a TTK Kari Könyvtárának gyűjteményeként működik.

PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR (PPK)

A Kar Könyvtára most alakul a BTK-ról átkerült Neveléstudományi Intézet Könyvtára, valamint a megszüntetett Tanárképző Főiskolai Kar Könyvtára állományából leválogatott dokumentumok egyesítésével.

PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR KÖNYVTÁRA

1075 Budapest, Kazinczy u. 23–27., Telefon: 461-4588, E-mail: konyvtar@ppk.elte.hu, javor.zoltanne@ppk.elte.hu, Állomány: 149 064

TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐ FŐISKOLAI KAR KÖNYVTÁRA

Cím: 1126 Budapest, Kiss János altábornagy u. 40., Telefon: 487-8155 Fax: 202-3859
E-mail: konyvtar@kincsem.tofk.elte.hu, Honlap: <http://www.tofk.elte.hu/konyvtar/des3/ind.html>
Állomány: 125 000

A könyvtár a teljesség igényével gyűjti a tanító- és óvóképzés főiskolai szintű tankönyveit, a karon oktatott szaktárgyak kötelező szakirodalmát. Kiemelten gyűjti a pedagógiai és pszichológiai szakirodalmat. Válogatva gyűjti a határterületek (alkalmazott pszichológia, gyógypedagógia, művelődés szervezés, kommunikáció) szakirodalmát. A könyvtár az Aleph integrált könyvtári rendszerben tárja fel állományát

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR KÖNYVTÁRA

1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/A épület, Telefon: 209-0555/6879, 6881, E-mail: konyvtar.tatk@elte.hu, Honlap: <http://www.tatk.elte.hu>, Állomány: 40 624

A könyvtár teljességre törekedve gyűjti az oktatáshoz szükséges, tananyagként használt magyar nyelvű művekből az alábbi tudományágakban, illetve szakterületeken, minél nagyobb példányszámban: filozófia, pszichológia, szociológia, politológia, antropológia, demográfia, statisztika, egyetemes és magyar társadalomtörténet., szociálpolitika–szociális munka–gyermekvédelem. Válogatva szerzeményez közgazdasági, jogi, európai uniós, számítástechnikai, pedagógiai, irodalom- és művészettörténeti műveket.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI KAR KÖNYVTÁRA

1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/c., Telefon: 209-0555/8031, 381-2131 Fax: 381-2132
E-mail: ttklibkonkoz@ludens.elte.hu, Honlap: <http://ttklib.elte.hu>, Állomány: 255 000

A TTK Kari Könyvtára a régi tanszékesportori, illetve tanszéki könyvtárakból 2002. január elsején alakult. A Kari Könyvtár gyűjtőköre: biológia, fizika, földtudományok, kémia, környezetfizikai tudományok, matematika, informatika, valamint lehetőség szerint segédtudományok és határterületeik. E szakterületek magyar és idegen nyelvű szakirodalmát lehetőleg a teljesség igényével gyűjti a következő dokumentum-típusok formájában: könyvek (monografikus, referenz, tankönyv, jegyzet, oktatási segédanyagok, szótárak, atlaszok, kongresszusi kiadványok stb.) szakfolyóiratok, térképek, nem hagyományos dokumentumok, modern adathordozók: CD-ROM-ok, elektronikus folyóiratok, megvédett doktori dolgozatok. A kar nagyobb szakgyűjteményei már korábban, a Kari Könyvtár pedig megalakulása óta Horizon-rendszerben tárja fel állományát. A Kari Könyvtár nagyobb szakgyűjteményei a biológiai, földtudományi, földrajzi, informatikai, fizikai, kémiai, környezetfizikai és informatikai gyűjteményei.

